

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-4-75 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 07-71/871-329
Karar Tarihi : 13.9.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Metin HASSU, Muhammed GÜNDOĞDU

C. ŞİKAYET EDEN : İsimlerin gizli kalması talep edilmiştir.

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILANLAR : - S.S. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi
Ulusal Egemenlik Cd. Tokgöz Apt. K:3 D:7 48700
Marmaris/Muğla
- Marmaris İlçe Turizm Güvenlik Kurulu
Marmaris Kaymakamlığı Marmaris/Muğla

E. DOSYA KONUSU: Marmaris İlçe Turizm Güvenlik Kurulu'nun ve S.S. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi (Kooperatif)'nin almış oldukları kararlarla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunu ihlal ettikleri iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçelerinde, Muğla ili Marmaris ilçesinde tekne turu hizmeti veren teşebbüslerin aralarında birleşerek kurdukları Kooperatif'in 29.1.2007 tarihli kararının "tekne turu hizmetinde sıra ve havuz sistemlerinin uygulanması"na yönelik hükümler içerdiği; ayrıca Marmaris İlçe Turizm Güvenlik Kurulu'nun 24.4.2007 tarihli kararının "güvenlik nedeniyle günlük tur yapan deniz araçlarının ve dalış okulları araçlarının yolcularını Saman İskelesi'ndeki Güvenli Geçiş Peronlarından alarak sefere çıkacakları; bu karara uymayanların Liman Başkanlığı, Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı, Emniyet Müdürlüğü ve Deniz Taşıyıcılar Kooperatifi tarafından seferden men edileceği" yönünde hükümler içerdiği ve bu suretle 4054 Sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 2.5.2007 tarih, 3097 sayı ve 28.5.2007 tarih, 3691sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 22.6.2007 tarih, 2007-4-75/İİ-07-M.H. sayılı İlk İnceleme Raporu, 4.7.2007 tarih, 07-56 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline

ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 07-56/644-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 4.8.2007 tarih, 2007-4-75/ÖA-07-M.H. sayılı Önaraştırma Raporu 7.9.2007 tarih, REK.0.08.00.00-110/274 sayılı Başkanlık önergesi ile 07-71 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; S.S. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin şikayete konu faaliyetlerinde Marmaris Kaymakamlığı, Marmaris Belediye Başkanlığı ve Marmaris İlçe Turizm Danışma Müdürlüğü'nün organize ve teşvik edici katkılarının bulunduğu, ayrıca S.S. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin almış olduğu kararlardan hiçbirisinin fiili olarak uygulanmadığı ve bu nedenle yapılan fiyat tespiti ile "havuz ve sıra" sistemlerine ilişkin kararların piyasada etkisinin oluşmadığı göz önünde bulundurularak; ilgili pazarda, rekabeti önlemeye yönelik teşebbüs birliği kararı alınması şeklindeki eylemlerin tekerrür etmesinin önlenmesi bakımından; 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ortak fiyat tespiti ve "havuz ve sıra sistemi" kararlarını alan teşebbüs birliğine, ihlale ne şekilde son vereceklerine yönelik yazı yazılmasının, aynı yazının bir örneğinin de teşebbüs birliğinin ilgili faaliyetlerindeki rolleri dikkate alınarak, bilgilendirme amacıyla Marmaris Kaymakamlığı'na ve Marmaris Belediye Başkanlığı'na da gönderilmesinin yararlı olacağı görüşleri ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyete konu olan sektörde faaliyet gösteren Kooperatif üyeleri, Marmaris'e gelen yerli ve yabancı turistlere yönelik olarak tekne veya yatlarla günü birlik turlar düzenleyen tekne ve/veya yat sahipleridir. Bu bilgi ışığında ilgili ürün pazarı, "günü birlik tekne turu hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Şikâyete konu olan faaliyetlerin Muğla ili Marmaris ilçesinde gerçekleştiği hususu göz önünde bulundurularak, ilgili coğrafi pazar "Marmaris bölgesi" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Hakkında Önaraştırma Yapılan Teşebbüs Birliği

Kooperatif 4.5.1989 tarihinde kurulmuş olup, hali hazırda 144 adet kayıtlı üyeye sahiptir.

Kooperatif 4 kişiden oluşan yönetim kurulu tarafından idare edilmektedir. Yönetim kurulu şu şekildedir: Ramazan ALAN (Başkan), Yüksel YILMAZ (Başkan Yardımcısı), Yüksel DOĞAN (Üye), Sezgin BÉDİR (Üye).

Kooperatif'in denetim kurulu ise Kamil TAŞKIN ve Süleyman EKİNCİ'den oluşmaktadır.

Kooperatif'i oluşturan üyelerden her birinin 4054 sayılı Kanun kapsamında teşebbüs niteliğini haiz birimler olduğu hususu göz önünde bulundurulduğunda Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin bir teşebbüs birliği olduğu anlaşılmaktadır.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.3.1. Tespitler

Önaraştırma aşamasında Raportör'lerce yapılan yerinde incelemelerde edinilen bilgi ve belgelere aşağıda yer verilmiştir:

I.3.1.1. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi Başkanı ve Başkan Yardımcısı ile Yapılan Görüşme

Söz konusu kişiler konuya ilişkin olarak aşağıdaki bilgileri vermişlerdir:

- 1989 yılında kurulan kooperatifimizin hâlihazırda 144 ortağı vardır. Üyelerimiz genel olarak Dalyan, İçmeler, Çiftlik bölgelerine ve Marmaris liman sınırları içerisinde taşımacılık yapmaktadır. Sıra ve havuz sistemi, ortaklarımızın oluşturduğu Genel Kurul'ca kabul edilerek Sanayi Bakanlığınca onaylanan Ana Sözleşme'mizin 85. maddesine istinaden bazı üyelerimizin katılımıyla Kooperatif adına fatura kesilerek 29 Mayıs-20 Haziran tarihleri arasında, Belediye Bütçe Komisyonunun belirlediği fiyat tarifesi doğrultusunda uygulanmaya çalışılmış, ancak üyelerimizin de çok az sayıda katılım göstermesi gibi nedenlerle uygulanma imkânı bulunmamıştır. Üyelerimiz herhangi bir sıra ve havuz sistemine tabi olmadan faaliyetlerine devam etmektedirler. Karar defterimizde de belirtildiği üzere acenteler istedikleri tekneleri kiralama hakkına her zaman sahip olmuşlardır.

- Biz yıllardır 3 YTL ye 5 YTL ye yolcu taşıdık. Kooperatif olarak temel amacımız da içinde bulunduğumuz bu zor durumdan kurtulmaktan başka bir şey değildir. Bizim sektörümüzde acenteler çok ciddi bir baskı unsurudur. Acenteler fiyatları devamlı aşağıya indirmek için uğraşıyorlar. Bundan da biz zarar görüyoruz. Bunu engellemek için Kaymakamlığımızın ve Belediyemizin teşvik ve yönlendirmeleri sonucunda Belediye Bütçe Komisyonu belli bir fiyat listesi belirledi ve uygulanmasını istedi. Ancak biz bu fiyatı da uygulayamadık.

- Üyelerimize belli bir fiyatın uygulanması hususunda da herhangi bir zorlama yapmadık. Üyelerimiz istedikleri fiyattan hizmet veriyorlar. Zaten Belediye Bütçe Komisyonunun belirlediği fiyatların uygulanmamasının nedeni de üyelerimizin bu kararlara uymamasıdır.

- Sıra ve havuz sistemini getirmek istememizdeki amaç, Belediyemizin belirlediği fiyat tarifesini uygulayarak vergi ödemelerimizi zamanında yapabilmek ve sektördeki düzensizliği ortadan kaldırmaktı. Ayrıca bu sistem teknelerin dolu bir şekilde limandan ayrılmasını sağlayacağı için verimliliğimiz artacak diye düşünüyorduk. Ancak daha önce de belirttiğimiz üzere sistemi uygulama imkânı bulamadık.

- Üyelerimiz hangi acenteye çalışmak istiyorsa o acenteye çalışabilirler. Biz Kooperatif olarak buna karşı değiliz. Bizim temel endişemiz fiyatların çok düşmesi sonucu kalitenin azalmasıdır. Biz bunu istemiyoruz.

I.3.1.2. (.....) Turizm Seyahat Acentesi Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

Şirket yetkilisinden aşağıdaki bilgiler alınmıştır:

- Kaymakam, Belediye Başkanı, TÜRSAB, tekne sahipleri ve acentelerle tekne turlarında fiyatların ve kalitenin düşmesi, hanutçuluk, teknede müşteriye içecekler vb. gibi hizmetleri fahiş fiyatlar ile sunarak düşük tur ücretinin bu şekilde karşılanması uygulamalarına son verilmesi ve güvenlik gibi gerekçelerle yapılan görüşmeler neticesinde, ilgili Güvenlik Kurulu toplantısında güvenli geçiş noktası oluşturulmuş, geçiş kontrolü ise kooperatif yönetimindeki güvenlik şirketi personeli vasıtasıyla yapılmıştır.

- Ancak kaymakamlığa ulaşan şikayetler üzerine 3 gün gibi kısa bir süre sonunda uygulamaya son verilmiştir. Halihazırda tekne sahipleri farklı kalkış noktalarından tur düzenleyebilmektedir. Kooperatifin tüzüğüne koyduğu sıra ve havuz sistemi ise üyelerin anlaşmazlığı sonucu uygulanamamıştır, Kooperatifin Tüzüğü gereği uymayanlara cezai işlem yapmasına karşın, sıra ve havuz sistemini hayata geçirilememiştir. Ayrıca, Belediye Meclisi kararı ile alınan tek fiyat uygulamasına da geçilememiştir. Daha önceki yıllarda TÜRSAB Marmaris Temsilciliğinde yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptım. Turizm Bakanlığı mevzuatına göre tekne turu hizmeti satışı TÜRSAB'a üye acenteler vasıtasıyla yapılmak zorundadır. Ancak bu konudaki denetimler tekne sahiplerinin bu işi acentesiz yapmalarının önüne geçememiş olup, hanutçu tabir kişilerce tur hizmeti satış işlemleri yapılmaktadır.

I.3.1.3. TÜRSAB Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

Söz konusu yetkilinin vermiş olduğu bilgilere aşağıda yer verilmiştir:

- Bizim faaliyet gösterdiğimiz sektör yılda 3 ay faaliyet gösterilen bir sektör. Bu nedenle bu sektörde yaşanan aşırı rekabet bizlere çok kısa süre içerisinde çok fazla zarar veriyor.

- Geçen yıl Marmaris'te bombalar patladı. Zaten yıllardır Sahil Güvenlik ve Kaymakamlık da bu sektörde bir kooperatifin bulunmasının çok faydalı olacağını ifade ediyorlardı. Biz de kurumsal olarak bu oluşuma ve güvenli geçiş noktasına destek verdik, ancak bu desteğimizin bir şartı oldu. Bu şart da 1618 sayılı Seyahat Acenteleri Birliği ve Seyahat Acenteleri Kanunu'nda saklı olan haklarımızın korunması idi.

- Kooperatif oluşurken, tekne işletmecilerin uygulayacakları hizmetlerin fiyatlarının belirlenmesine yönelik kararlar aldığını biliyoruz. Biz kurum olarak herhangi bir fiyat teklifinde bulunmadık. Çünkü kanuni olarak böyle bir yetkimizin bulunmadığının bilincindeyiz.

-Kooperatifin uygulamaya koyduğu sıra ve havuz sistemi çok kısa süre -birkaç hafta- uygulanabildi. Biz zaten bu sisteme karşı tedbirimizi almıştık. Kooperatifin

bu sisteminden etkilenmemek için üyelerimize ait tekneler Kooperatif yönetimindeki güvenli geçiş peronlarından değil, başka marinalardan çıkış yapmak zorunda kaldı. Ancak kooperatifin kontrolündeki güvenli geçiş uygulaması çok kısa sürmesi nedeniyle, kooperatif üyesi olmayan tekne sahibi üyelerimizin de böyle bir sorunu kalmamıştır.

- Bildiğimiz kadarıyla, Kooperatifin günlük tur için 20-25 YTL'lik bir ücret belirlemesi sonucunda acenteler, daha düşük fiyatla hizmet veren tekne işletmecilerine yöneldi. Bu da Kooperatifin uygulamalarının çok kısa sürede sona ermesine neden oldu.

1.3.1.4. (.....) Turistik Seyahat Acentesi Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

(.....) Turistik Seyahat Acentesi yetkilisinin konuya ilişkin olarak verdiği bilgiler aşağıdaki şekildedir:

- Acentemiz kooperatifin sıra ve havuz uygulamasını destekledi. Hizmette belli bir standardın olmasının sektör için faydalı olacağını düşündük. Ancak kooperatif üyelerinin kendi içlerinde anlaşamamaları nedeniyle bir birlik sağlanamadı. Üyeler birbirinden çok farklı fiyatlar uyguladılar. Belediyenin belirlediği fiyatların üstüne çıkmak zaten mümkün değil. Tekne işletmecileri sıra usulünü bozarak belediyenin belirlediği fiyatın çok altına indiler. Bu nedenle de düzen sağlanamadı.

- Bizim sektörde temel sorun fiyat düşünce kalitenin çok fazla düşmesidir. Fiyatı düşüren işletmeci hizmet verirken en düşük kaliteli malzemeleri kullanıyor. Müşteri memnuniyeti de azalıyor böylece. Yurtdışından gelen müşteriler internet ortamında yaşadıkları olayları birbirleriyle paylaşıyorlar. Dolayısıyla burada kalitenin düşüklüğü nedeniyle yaşanan olaylar buraya gelmeyi düşünen turistlerin gelmesini engelleyebildiği gibi ülkemiz açısından da çok kötü bir imaj verilmesine neden oluyor.

- Kooperatifin aldığı kararlar çok kısa bir süre uygulanabildi. Uygulandığı bu kısa süre içinde de isteyen müşterinin veya acentenin istediği tekne işletmecisiyle çalışması hiçbir zaman engellenmedi.

- Tekne işletmecileri müşterilerini değişik şekillerde bulabiliyor. Acenteler aracılığıyla bulabildikleri gibi, yetkileri olmayan sokak acenteleri aracılığıyla veya kendi çabalarıyla da müşteri bulabiliyorlar. Biz taşın altına elimizi koyarak yurtdışından dahi yolcu getiriyoruz. Bunun için de birçok masraflara katlanıyoruz. Bu nedenle maliyetlerimiz diğer işletmecilere göre daha yüksek oluyor. Çok düşük fiyatlarla hizmet veren işletmeleri gören turistler bizim fiyatlarımızı çok yüksek buluyorlar. Biz kaliteden ödün vermediğimiz için belli bir fiyatın altına inmek istemiyoruz. Ancak fiyatlardaki bu farklılıkları turistlere anlatmakta çok büyük zorluk çekiyoruz.

1.3.1.5. (.....) Seyahat Acentesi Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

(.....) Seyahat Acentesi yetkilisinden aşağıdaki bilgiler edinilmiştir:

(.....TİCARİ SIR.....) Kooperatifin yaptığı düzenleme uyarınca teknelerin tüm gelirlerinin kooperatife aktarılması istendi. Aktarılan bu

paradan üyeler tekne kapasiteleri nispetinde pay alıyorlar. Kooperatifin içerisinde de 7 adet çok büyük kapasiteli tekne var. Bu tekne sahipleri kooperatifi kendilerine çıkar sağlamak amacıyla kullanıyorlar. Çünkü kooperatife paralar toplandı ancak bu paralar üyelere geri dağıtılmadı. Birçok üye bu havuz sisteminden zarar gördü. Zaten bu yanlış uygulamalar nedeniyle sistem yürümedi ve bir süre sonra uygulanamaz hale geldi. Şu anda da sıra ve havuz sistemi uygulanmıyor.

- Güvenli geçiş peronu olarak sadece bir yerin belirlenmiş olması sıra uygulamasını zorunlu hale getiriyor. Çünkü tüm tekneler sabah aynı saatte kalkar ve akşam aynı saatte geri döner. Güvenli kalkış için tahsis edilen yer çok dar olduğundan, müşterilerin düzen içerisinde teknelere binmesi sıra usulü olmadan mümkün değildir. Sıra sisteminin uygulandığı süre içerisinde de aynı anda ancak 5-6 tane tekne kalkabili. Bu tekneler kooperatifte etkinliği olan 7 büyük teknedir. Uygulama çok büyük sıkıntı doğurdu. Kaymakamlık tarafından tüm teknelerin aynı anda kullanılabileceği yeterli büyüklükte bir yer tahsisi yapılması halinde sıra usulüne gerek kalmayacağını düşünüyoruz.

- Ayrıca suistimallerin önlenmesi için güvenli geçiş peronlarının kontrolünün kooperatif tarafından değil, idari makamlar tarafından yapılmasının da çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

- Önemli bir diğer nokta da, güvenli geçiş peronlarının da içerisinde bulunduğu iskelenin Belediyenin desteğiyle kooperatife tahsis edilmiş olmasıdır. Bu durumda kooperatife üye olamayan tekne sahiplerinin güvenli geçiş peronlarından kalkış yapması neredeyse imkansız hale geliyor. Kağıt üzerinde böyle bir sorun yok gibi görünüyor, ancak biz işletme olarak bu sorunları yaşadık.

1.3.1.6. Kooperatif Ana sözleşme Değişikliklerini Gösterir Metinler

Söz konusu metinlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 12.1.2007 tarih ve 4 sayılı oluru ile gerçekleşen Kooperatif Ana sözleşmesi değişiklikleri çerçevesinde Ana sözleşmenin 6., 7., 8., 10., 14., 24., 42., 43., 52., 53., 84., 85. ve 86. maddelerinde gerçekleştirilen değişiklikler yer almaktadır.

1.3.1.7. Kooperatif Yönetim Kurulu Kararı metni

16.5.2007 tarihli Yönetim Kurulu kararında;

"- uygulanacak sıra ve havuz sistemine dahil olacak ortaklarımıza ait teknelerin ana sözleşmemizin ortaklık şartlarını ilgilendiren maddesine istinaden 2007 yılı denize elverişlilik belgelerini Kooperatif merkezine ileten ortaklarımızın dahilinde başlamasına ve oluşturulan sıra sisteminde biletlerini ve ilgili belgelerini kooperatife veren teknelerin havuzdan pay almalarına,

- sıra defteri oluşturulmasına, havuzda toplanan paralar için banka hesabı açılmasına ve ilgili paraların bankada tutulmasına,

- serbest piyasa rekabeti göz önüne alınarak seyahat acentelerinin kooperatifimiz sıra sistemine uyan tekne seçme hakkının olmasına karar verildi."

ifadeleri yer almaktadır.

1.3.1.8. Marmaris Belediye Meclisi Bütçe Komisyonu Kararı

Mezkûr kararın yer aldığı metinde, Marmaris Belediye Meclisi'nin 1.5.2006 tarihli meclis toplantısında Marmaris belediyesi içinde faaliyette bulunan deniz gezi tekneleri ile dolmuş ve dalgıç teknelerinin ücret ve tarifelerinin belirlenmesi görevinin Bütçe Komisyonu'na verildiği belirtilmekte olup, bu çerçevede Bütçe Komisyonu'nun 4.5.2006 tarihli toplantısında, yapılacak tur cinsine göre "münferit müşteriden alınacak kişi başı ücret" ve "seyahat acentesinden alınacak kişi başı ücret" miktarlarının ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Söz konusu karar, Bütçe Komisyonu üyeleri tarafından imza edilerek Belediye Meclisi görüşüne sunulmuştur.

1.3.1.9. Marmaris Belediye Meclisi Kararı

Bütçe Komisyonu'nun 4.5.2006 tarihli kararına istinaden alınan 5.5.2006 tarihli Marmaris Belediye Meclisi kararında özetle;

- Belediye sınırları dâhilinde faaliyette bulunan günü birlik deniz gezi tekneleri ile dalgıç ve dolmuş teknelerinin sayılarının 31.12.2005 tarihi itibarıyla dondurulmasına,

- Tekne kapasitelerinin sınıflandırılmasına,

- Yiyecek ve içecek hizmeti veren teknelerin standartlarının belirlenmesine,

ilişkin hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca Bütçe Komisyonu'nun 4.5.2006 tarihli kararına uygun olarak günü birlik deniz gezi tekneleri ile dolmuş ve dalgıç tekneleri ücret tarifeleri belirlenmiştir.

1.3.1.10. Turizm Güvenlik Kurulu Toplantısı Tutanağı

24.4.2007 tarihli söz konusu yazıda, Marmaris Kaymakamı başkanlığında toplanan İlçe Turizm Güvenlik Koordinasyon Kurulu'nun karara bağladığı hususlar yer almaktadır.

"...

Günlük tur yapan deniz araçlarıyla, dalış okulları araçları, yolcularını, Marmaris Belediye Başkanlığı'nca uygun görülen Saman İskelesi'ndeki ve İçmeler'deki Güvenli Geçiş Peronlarından alarak sefere çıkacaklardır.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 32. maddesinin b, c, ç ve f fıkraları gereğince alınan bu karara uymayanlar; Liman Başkanlığı, Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı, Emniyet Müdürlüğü ve Deniz Taşıyıcılar Kooperatifi tarafından seferden men edileceklerdir." ifadelerinin yer aldığı söz konusu karar, Marmaris Kaymakamı, Marmaris Belediye Başkanı, İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Jandarma Komutanı, Sahil Güvenlik Grup Komutanı, Liman Başkanı, Turizm Danışma Müdürü ve TURSAB BYK Başkanı (1618 sayılı Seyahat Acenteleri Kanunu'ndaki haklar saklı kalmak koşuluyla) tarafından imza edilmiştir.

1.3.1.11. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nden Alınan, Kooperatif Üye ve Kayıtlı Tekneleri Gösterir Tablo

Söz konusu tabloda, Kooperatif üyelerinin ad ve soyadlarının yanı sıra her bir üyenin adres bilgilerine de yer verilmiştir.

1.3.1.12. Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi ile Seyahat Acenteleri Arasında Düzenlenen Protokol

Kooperatif ile seyahat acenteleri arasında düzenlenen 4.6.1998 tarihli Protokol'de aşağıdaki hükümler yer almaktadır.

"- Deniz araçlarının yolcu taşıma kapasitesi, boyu, motor gücü vb. özellikleri göz önüne alınarak niteliklerine göre tasnifi; mahiyeti itibariyle yasalarında ön görülen şartlara uygun olarak Marmaris Deniz Taşıyıcıları Kooperatifi tarafından yapılarak ayrı ayrı Muğla Valiliği ile Marmaris Belediye Encümeninin onayına sunulacaktır. Deniz araçları mücbir sebep olmaksızın kendilerine tahsis edilen hatlar dışında seyri sefer yapmayacaktır.

- Deniz araçları usul ve esasları kooperatifçe belirlenen düzende "Havuz Sistemi" ve "Sıra Esası" dahilinde turizm amaçlı yolcu taşımalarını yürütür.

- Deniz araçlarının yolcu taşıma "Gezi Taban Fiyatı" Marmaris TURSAB-BYK ve Kooperatif Yönetim Kurulunca müştereken Esnaf Odaları Başkanlığı'na teklif edilir. Esnaf Odalarının mevzuat çerçevesinde yaptığı inceleme sonrası teklifi Marmaris Belediye Başkanlığı'nın yetkili organlarının onayından sonra yürürlüğe girer.

- Deniz araçlarının yolcu taşıma kapasitesi Liman Başkanlığı'nın belirlediği esaslar dahilinde Kooperatif Yönetim Kurulunca tespit edilir.

- 5-20 Haziran 998 tarihleri arasında Kooperatif üyeliğine müracaat eden deniz araçları ve gezi acentelerine ait tekneler protokol hükümlerine ve Kooperatif Yönetim Kurulunca belirlenen esaslara uymak kaydıyla gezi hatlarından yararlanırlar. Bu tarihten sonra Kooperatife ve hatlara Yeni deniz aracı kabulü olmayacaktır.

- Kooperatif'e üye olmayan ve 8. Maddede belirtilen süre dahilinde müracaatta bulunmayan deniz araçları belirlenen hatlarda seyri seferi yasaktır. Yasağın ihlali halinde S. Güvenlik Komutanlığı, Belediye Zabıtası, Turizm Danışma Müdürlüğü, İlçe Emniyet Müdürlüğü marifetiyle denizde veya iskelede oluş durumuna göre araca el konarak mevcut marinalardan birin yedi emin teslimi yapılır, ilgili hakkında TCK 526 maddesi hükümlerine göre işlem yapılır.

- Tespit edilen gezinin taban fiyatı altında veya üstünde satışı yapılması yasaktır. Yasağa uymayanlar hakkında 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun "Haksız Rekabet"e ilişkin hükümleri ve 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması hakkında Yasa çerçevesinde işlem yapılır. Yasağa uymayan kişiler hakkında bağlı bulunduğu Kooperatif Birlik mevzuatı çerçevesinde disiplin hükümleri uygulanır.

- Protokole ilişkin hükümlerin uygulanması Turizm Danışma Müdürlüğü, Belediye Zabıtası, Kooperatif ve Birlik yetkililerince müştereken yürütülür.

İhtiyaç duymaları halinde İlçe Emniyet Müdürlüğü'nce görevlendirme yapılır. Seyri sefer halinde denetim Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Marmaris Liman Başkanlığı'nca yapılır.

- Protokol hükümlerine aykırı davranışın Kooperatif veya birlik üyesi tarafından yapılması halinde bağlı buldukları mevzuat çerçevesinde ihtardan üyelik azline kadar disiplin hükümleri uygulanır.”

Mezkur Protokol, dönemin Marmaris Kaymakamı, Belediye Başkanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Liman Başkanı ve Kooperatif Yönetim Kurulu Üyesi tarafından imza edilmiştir.

I.3.2. Değerlendirme

Marmaris Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi hakkında yapılan şikâyetin konusunu, Kooperatif'in ve Marmaris İlçe Turizm Güvenlik Kurulu'nun almış oldukları kararlarla 4054 sayılı Kanunu ihlal ettikleri iddiası oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, önaraştırma sürecinde edinilen bilgi ve belgeler 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin “Belirli bir mal veya hizmet piyasasından doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır” şeklindeki birinci fıkrası ve özellikle de anılan maddenin “Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi” ve “Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü” şeklindeki sırasıyla (a) ve (b) bentlerinde yer alan düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlik 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamında “teşebbüs birliği” olarak kabul edilmektedir. Kooperatif üyelerinin her birinin günü birlik tekne turu hizmetleri pazarında hizmet üreten bağımsız ekonomik birlikler diğer bir deyişle teşebbüsler olduğu hususu da göz önünde bulundurulduğunda Kooperatif'in 4054 sayılı Kanun açısından bir “teşebbüs birliği” olduğu anlaşılmaktadır.

Raporun “tespitler” kısmında da belirtildiği üzere şikâyete konu olan faaliyetleri gerçekleştiren Kooperatif'in şikâyete konu olan faaliyetlerinde özellikle Marmaris Kaymakamlığı'nın ve Marmaris Belediye Başkanlığı'nın teşviklerinin büyük önemi bulunmaktadır. Bu husus, Raportörlerin Kooperatif Yönetim Kurulu Başkanı ve Başkan Yardımcısı ile yaptıkları görüşmede de dile getirilmiştir:

“Bunu engellemek için Kaymakamlığımızın ve Belediyemizin teşvik ve yönlendirmeleri sonucunda Belediye Bütçe Komisyonu belli bir fiyat listesi belirledi ve uygulanmasını istedi.”

Raportörlerin Marmaris Kaymakamı ile yaptıkları, tutanaklara geçirilmeyen görüşme sırasında da benzer bilgiler edinilmiştir. Marmaris Kaymakamı tarafından; geçtiğimiz yıl gerçekleşen bombalama olayları dile getirilmiş ve bu

olaylar sonrasında herkes tarafından ilgili pazarda çok sıkı bir denetime olan ihtiyacın aciliyetinin açıkça anlaşıldığı belirtilmiştir. Söz konusu yetkili, şikâyete konu olan güvenli geçiş peronlarının tamamıyla güvenlik açısından şart olması nedeniyle uygulanmaya çalışıldığını ifade etmiş ve yine de güvenli geçiş peronlarını istedikleri şekilde uygulayamadıklarını eklemiştir. Yetkili, kalitenin artması açısından da Kooperatif'i desteklediklerini, turizme katkısı olacak ilke kararlarını Kooperatif'le birlikte aldıklarını ve Kooperatif'i kılık-kıyafete kadar yönlendirebildiklerini ifade etmiştir. Marmaris Belediyesi'nin tahsis ettiği yere güvenli geçiş peronlarının Kooperatif tarafından yapılan yatırım sonucunda oluşturulduğunu ifade eden yetkili, müstakil çalışan işletmecilerin de güvenli geçiş peronlarından geçiş yapabildiklerini belirtmiştir. Yetkili, ayrıca, asıl ve öncelikli amaçlarının Kooperatif değil, güvenlik olduğunu vurgulayarak, uygulanması için teşvik ettikleri havuz ve sıra sisteminin günü birlik tekne turu sektöründe önemli faydalarının bulunduğunu, bu sistemler sayesinde aşırı fiyat indirimlerinin azalması sonucunda kalitenin arttığını ve bunun da verimlilik artışını beraberinde getirdiğini, yine de kimseyi bu sisteme katılmak için zorlamadıklarını belirtmiştir. İşletmecilerin kendi istekleriyle Kooperatif'e üye olduklarını ve kaliteyi artırmak amacıyla bu kuralları uygulamak istediklerini belirten Marmaris Kaymakamı ayrıca Belediyeler Kanunu'nun 15. maddesinin "p" fıkrasının Belediyelere ilgili sektörde ücret tarifeleri belirleme yetkisi verdiğini ifade etmiştir¹. Nitekim konuya ilişkin Belediye Meclisi kararında, Bütçe Komisyonu'nun 4.5.2006 tarihli kararına uygun olarak günü birlik deniz gezi tekneleri ile dolmuş ve dalgıç tekneleri ücret tarifeleri belirlenmiştir.

Benzer görüşler Marmaris Belediye Başkanı ile yapılan, tutanaklara geçirilmeyen görüşme sırasında da dile getirilmiştir. Belediye Başkanı tarafından ayrıca, ilgili sektörde belirleyici olan gücün seyahat acentelerinde olduğu vurgulanmış, çok düşük fiyatlarla hizmet vermek suretiyle kaliteyi ortadan kaldıran acentelere karşı işletmecileri koruyabilmek için Kooperatif'i destekledikleri ifade edilmiştir. İşletmecilerle yaklaşık 12 kez toplantı yaptıklarını belirten Belediye Başkanı kanundan gelen yetkilerini kullanarak fiyat listesi belirleyip Kooperatif'e verdiklerini ancak söz konusu ücretlerin ancak çok kısa bir süre uygulanabildiğini dile getirmiştir. En başından bu yana, müşterilerin istedikleri tekne ile tura çıkabildiklerini belirten Belediye Başkanı, güvenlik nedeniyle işletmecileri centilmenlik anlaşmaları yapmaları, sıra ve havuz sistemi uygulamaları yönünde teşvik ettiklerini ifade etmiştir.

Benzer görüşler, Raportörlerin Marmaris İlçe Turizm Danışma Müdürü ile yaptıkları, yine tutanaklara geçirilmeyen görüşme sırasında da dile getirilmiştir.

Anlaşıldığı üzere Marmaris yöresinde turistik amaçlı günü birlik tekne turu hizmeti veren teşebbüslerin kooperatifleşmesi ve sıra ve havuz sistemlerini uygulamaya çalışmaları Marmaris Kaymakamlığı, Marmaris Belediye Başkanlığı ve Marmaris

¹5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinin p fıkrası şöyledir: Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettimek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

İlçe Turizm Danışma Müdürlüğü'nün teşvik ve yönlendirmeleriyle gerçekleşmiştir. Bu durum Kooperatif başkanı ve ilgili pazarda bulunan teşebbüslerin yetkililerinin ifadeleri ile de teyit edilmiştir.

Önaraştırma kapsamında incelenmesi gereken diğer bir önemli husus, Kooperatif tarafından alınmış olan kararların ilgili pazarda bir uygulamasının gerçekleşmemiş olmasıdır. "Tespitler" kısmında belirtildiği üzere gerek Kooperatif yönetimi gerekse şikâyetçiler tarafından bu durum dile getirilmiştir. Nitekim Kooperatif Yönetim Kurulu Başkanı ve Başkan Yardımcısı ile yapılan görüşmede;

"...Sıra ve havuz sistemi, ... Belediye Bütçe Komisyonunun belirlediği fiyat tarifesi doğrultusunda uygulanmaya çalışılmış ancak üyelerimizin de çok az sayıda katılım göstermesi gibi nedenlerle uygulanma imkânı bulunmamıştır. Üyelerimiz herhangi bir sıra ve havuz sistemine tabi olmadan faaliyetlerine devam etmektedirler. Karar defterimizde de belirtildiği üzere acenteler istedikleri tekneleri kiralama hakkına her zaman sahip olmuşlardır.

Biz üyelerimize belli bir fiyatın uygulanması hususunda da herhangi bir zorlama yapmadık. Üyelerimiz istedikleri fiyattan hizmet veriyorlar. Zaten Belediye Bütçe Komisyonunun belirlediği fiyatların uygulanmamasının nedeni de üyelerimizin bu kararlara uymamasıdır.

Bizim sıra ve havuz sistemini uygulamak istememizdeki amaç Belediyemizin belirlediği fiyat tarifelerini uygulayarak vergi ödemelerimizi zamanında yapabilmek ve sektördeki düzensizliği ortadan kaldırmaktı. Ayrıca bu sistem teknelerin dolu bir şekilde limandan ayrılmasını sağlayacağı için verimliliğimiz artacak diye düşünüyorduk. Ancak daha önce de belirttiğimiz üzere sistemi uygulama imkânı bulamadık.

Bizim üyelerimiz hangi acenteye çalışmak istiyorsa o acenteye çalışabilirler. Biz Kooperatif olarak buna karşı değiliz."

ifadeleri yer almaktadır.

(.....) Turizm Seyahat Acentesi sahibi aşağıda yer alan açıklamalarda bulunmuştur:

"Belediye Başkanımız, TÜRSAB ve Kaymakamız ile tekne sahipleri ve acentelerle yapılan görüşmeler neticesinde, tekne turlarında fiyatların ve kalitenin düşmesiyle, hanuççuluk ve teknede müşteriyi içecekler vb. gibi hizmetleri fahiş fiyatlar ile sunarak düşük tur ücretini bunlarla çıkarılması uygulamalarına son vermek ve güvenlik gibi gerekçelerle ilgili Güvenlik Kurulu neticesinde güvenli geçiş noktası oluşturulmuş, geçiş kontrolü ise kooperatif yönetimindeki güvenlik şirketi personeli vasıtasıyla yapılmıştır.

Ancak kaymakamlığa ulaşan şikâyetler üzerine 3 gün gibi bir süre sonunda uygulamaya son verilmiştir. Halihazırda tekne sahipleri farklı kalkış noktalarından tur düzenleyebilmektedir. Kooperatifin tüzüğüne koyduğu sıra ve havuz sistemi ise üyelerin anlaşmazlığı sonucu uygulanamamıştır, S.S. Marmaris Deniz

Taşıyıcıları Kooperatifinin de tüzüğü gereği uymayanlara cezai işlem yapmasına karşın sıra ve havuz sistemini hayata geçirememişlerdir. Bu nedenle Belediye Meclisi kararı ile alınan herhangi bir tek fiyat uygulamasına geçilememiştir.”

Benzer ifadeler diğer ifade tutanaklarında da bulunmaktadır.

Kooperatif tarafından alınan yolcu başına ücret artışı kararının hayata geçirilememesinin ardındaki en önemli sebep, tekneçilerin müşterileri konumunda bulunan acenteler karşısında pazarlıkta zayıf konumda olmalarıdır. Gerek Kooperatif yetkilileriyle gerekse yetkililerle yapılan görüşmelerde bu husus dile getirilmiştir.

Bu çerçevede, Kooperatif Başkanı ile yapılan görüşmede şu ifadeler yer almıştır:

“Bizim sektörümüzde acenteler çok ciddi bir baskı unsurudur. Acenteler fiyatları devamlı aşağıya indirmek için uğraşıyorlar. Bundan da biz zarar görüyoruz. Bunu engellemek için Kaymakamlığımızın ve Belediyemizin teşvik ve yönlendirmeleri sonucunda Belediye Bütçe Komisyonu belli bir fiyat listesi belirledi ve uygulanmasını istedi. Ancak biz bu fiyatı da uygulayamadık.”

Marmaris Belediye Başkanı Muhammet Ali ACAR ile yapılan görüşmede de benzer ifadeler kullanılmıştır.

Sonuç olarak, acentelerin ilgili pazardaki bu güçleri nedeniyle, Kooperatif tarafından mezkûr kararların alınması sonrasında acentelerin müşterilerini hemen farklı gezi güzergâhlarına kaydirdikleri, ayrıca Kooperatif üyelerinin kendi aralarında da alınan kararların uygulanması hususunda birlik oluşturamadıkları, bu nedenle de alınan kararların piyasada önemli bir etki doğurmasının söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

Ayrıca Kooperatif Başkanı tarafından, kooperatife belli bir fiyatın uygulanması veya sisteme dahil olunması hususlarında kimseye bir baskı yapılmadığı dile getirilmiş, bu durum Marmaris Kaymakamı ile yapılan görüşmede teyit edilmiştir.

Yukarıdaki tespitlerin tamamı göstermektedir ki Kooperatif'in almış olduğu kararların uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Bu durum, şikâyette bulunan taraflarca da açıkça ifade edilmektedir.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1. Başvuru konusu ile ilgili olarak, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine,

2. Ancak rekabetçi piyasanın oluşmasının temini yönünden dosya konusuyla ilgili olan kurum ve kuruluşlara görüş yazısı gönderilmesine

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.